



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm V. Cùm tempore.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

liceat iudicare, consequenter etiam arbitrari. Ex quo colligit Abb. hic n. 5. quod consuetudo præscripta extendi debeat de casu ad casum, omnimodè secundum iura æquiparatum, sicuti in simili dixi in c. bonæ, 4. de postul. Prælatorum.

2. Veruntamen licet mulier spectato communi iure, non possit dicere arbitrium, quippe quod veluti ius facit; & sententiæ iudicialis auctoritatem habet, potest tamen in mulierem compromitti, vt in aliquo contractu arbitratrici sit, vel in controuersia amicaliter componat: cum tale arbitramentum, vel compositio extrajudicialis censetur, neque secundum iuris terminos fieri debeat.

3. QUÆRITUR hic: Si partes cum iuramento confenserint in mulierem, quod eius arbitrio stare velint, vtrum ad hoc obligentur. Negat hic Abb. n. 2. Cum enim potestas, & officium arbitri inter ciuilia & publica numeretur, non potest à partibus conferri mulieri, quæ secundum iura incapax est: quandoquidem priuatorum pactis non potest iuri publico derogari, c. si diligenti, l. 2. de foro compet. Sed placet magis, quod tradit hic Beronius n. 6. Licet arbitrium obseruandum non sit ex vi sententiæ, tanquam habentis auctoritatè iuris, sicuti rectè ostensum fuit, & colligitur etiam ex l. 3. ff. de iurisdic. omnium iudicum; nihilominus obseruandum esse ex vi pacti iurati: cum tale pactum, quod duo velint stare arbitrio fœminæ, non sit contra bonos mores naturales, siue non contineat peccatum, iuxta ea quæ dixi lib. 4. tr. 3. c. 6. assert. 6. Videri potest Gl. in l. 2. ver. non fuit, C. Communia vtriusque iudicij.

4. NOTANDUM III. Clerici, & Ecclesiarum Rectores in causis temporalibus compromittere possunt in laicum, apposita etiam pœna. Qua dere infra.

CAPITVLVM V.

Cum tempore.

PARAPHRASIS.

Ortis controuersis inter Abbatem de Pignora ex vna parte, & Episcopum Mer-

spergensem, & dicti Abbatis Monachos quosdam ex altera parte, super ijs, fide inuicem data, à partibus compromissum fuit in Archiepiscopum Magdeburgensem, tanquam arbitrum: Quare præcipit Innoc. III. vt arbitrium seu laudum Archiepiscopi obseruetur, ijs exceptis capitulis, quæ contra libertatem, & exemptionem Monasterij, ac capellarum eius in arbitrio expressa fuerunt. Nam tametsi Abbas vtrò vellet, tamen nequaquam posset absque Romani Pontificis licentia renūtiare priuilegijs ac indulgentijs, quibus indicatur Monasterium illud ad ius & proprietatem Ecclesiæ Romanæ pertinere.

SUMMARIUM.

1. Laudum irritum quoad aliqua capitula, potest quoad alia esse validum.
2. Ecclesia exempta, & Sedi Apostolicæ immediatè subiecta, priuilegijs suis absque Pontificis auctoritate renūciare non potest.
3. Definiri potest per arbitros controuersia de capella seu parochia, vtrum pleno iure incorporata & subiecta sit Monasterio.
4. Qui rem alienare, aut iuri suo renūciare non possunt, nec compromittere possunt.

NOTANDUM I. Si laudum, dictum super pluribus capitulis, quoad vnum capitulum rescindi, aut iure ipso irritum iudicari debeat, ratum tamen manere debet quoad alia capitula, si inter se connexa non sint, sed independentia, iuxta iuris reg. 37. in 6. *Vtile per inutile non vitiatur*; dummodò vtile ab inutili separari possit. Et idem est in sententiâ Iudicis super pluribus articulis, vt si contra vnum articulum Minor v. g. restituendus sit, rescissa sententiâ quoad eum articulum, firma tamen maneat quoad alia non coherentia, l. etiam, 22. §. ex causa, ff. de Minoribus.

NOTANDUM II. Ecclesia exempta, & Sedi Apostolicæ immediatè subiecta priuilegijs suis absque Romani Pontificis auctoritate

O O O O O

ritate

ritate renuntiare non potest. Rationem affert ipsemet Innoc. in textu: Quia talis renuntiatio cederet in præiudicium Romanæ Sedis, ad cuius proprietatem proximè, ac priuatiuè (id est, excluso omni alio Ordinario) spectat. De hoc dixi suprâ in c. 2. de in integrum restit.

Veruntamen si principaliter non agatur de libertate seu exemptione alicuius Monasterij, & per consequens de annexis capellis: sed constituto, quòd Monasterium v. g. exemptum sit, principalis controuersia sit de Capella seu Parochia, vtrum iure pleno incorporata & subiecta sit Monasterio, tum litem per arbitros definiri posse, colligitur ex c. cum olim, 18. de præscript. vbi id annotauit Abb. n. 8. & Innoc. hic, §. Hæc autem decretalis, Imola n. 6. Etenim nihil frequentius est, quàm vt per arbitros definiatur controuersia, inter duos Prælatos quasi Episcopalem iurisdictionem habentes exorta, seu de aliqua parochia, seu de iure eligendi, instituendi, &c. ad vtrum eorum pertinere debeat.

3 NOTANDVM III. Qui rem alienare, aut iuri suo renuntiare non possunt, ij nec compromittere possunt, arg. l. non solum, 4. C. de prædijs Minorum. Quia per compromissum deueniri potest ad alienationem, seu renuntiationem. Quemadmodum nec vasallus super feudo compromittere potest absque licentia domini sui, secundum Holtiens. in sum. hoc tit. §. De qua re possit, n. 7. Verùm hæc intelligenda sunt quoad certum effectum, ita videl. vt vis seu potestas compromissi non se extendat ad alienationem: Alioquin, absolutè loquendo, compromitti potest super rebus, aut iuribus, quæ alienari non possunt: quia intelligitur, secluso periculo alienationis, vt hic Anton. & Abb. notant num. 4. & in simili dixi lib. 3. tr. 4.

c. 3 l. num. 4.

* * *

CAPITVLVM VI.

Cùm dilectus.

PARAPHRASIS.

Cùm Reus in iudicio conuentus actorem coram eodem iudice reconuenire possit, c. 1. & 2. de mutuis petition. videbatur, quòd idem etiam in arbitrio locum habeat. Sed Innoc. III. neganter respondet, propterea quòd arbitri de ijs tantum iudicare possint, super quibus in ipsos compromissum fuit.

PARAPHRASIS.

1. Coram arbitris reus conueniri non potest, potest autem coram iudice.
2. Est locus reconuentioni coram arbitris iuris.
3. Non autem coram iudice delegato, si in communi partium voluntate electus sit.
4. Arbitrium de ijs tantum ferri debet, quæ in compromisso sunt comprehensa, vel cum ijs connexa.

V Era, & adæquata ratio, cur in iudicio reconuentioni locus sit, non item coram arbitris, hæc reddi debet, ex doctrina Bartoli in Auth. Et consequenter, n. 20. C. de sent. & interlocut. Iudicum. Quia ad iudicem ordinarium, vel delegatum Reus trahitur inuitus ad instantiam Actoris: quare is conueniri non potest, si & ipse vicissim à Reo coram eodem iudice conueniatur. At verò arbitri partium voluntate, ac conuentione eliguntur: quare non extenditur compromissum, nisi ad ea, quæ expressa sunt, & necessariò connexa.

Hinc sequitur primò: Quòd coram arbitris iuris, seu qui ex iuris dispositione eligi debent, v. g. si clericus contra Episcopum suum controuersiam moueat, c. si clericus, 1. q. 1. hoc casu reconuentioni locus esse debet, vti ex communi docet Abb. hic n. 7. Molina tr. 5. disp. 44. n. 7. Vbi exceptionem assertit: nisi arbitri eligantur ad certum causæ articu-
lura